

TATİL-İ EŞGAL KANUNU

Aydınlık Dergisi, 1 Şubat 1998

Yıldırım Koç

Aydınlık'ın 14.9.1997 günlü sayısında Tekstil Sendikası'nın 8. Genel Kurulu'na sunulan Çalışma Raporu'nda yer alan bazı sendikal tarih yanlışlıklarını "Sendikal Tarih Yanlışları" başlıklı yazımda ele almıştım. Tekstil Genel Sekreteri Sayın Süleyman Çelebi'yi 4-5 Aralık 1997 günleri İstanbul'da gördüm. Yazıma yanıt verdiklerini söyledi. Yanıt elime geçmemişti. Tekrar gönderilmesini rica ettim. Fakslayacağını söyledi. Yanıt yine gelmedi. Kendisini 3-4 kez telefonla arayarak yanıtları beklediğimi belirttim. Telefonlarıma çıkmamaya başladı. Bunun üzerine 29.12.1997 tarihinde kendisine bir faks mesajı gönderdim. 18 Ocak 1998 günü ise 2 Aralık 1997 tarihli ve 16 Ocak 1998 tarihinde aps ile gönderilmiş 14 sayfalık kapsamlı bir yanıt geldi. Önce bu ciddi çalışma nedeniyle Sayın Süleyman Çelebi'ye teşekkür ediyorum. Dilerim eleştirilen kişiler aynı olgunluk içinde davranırlar, soruna ciddi bir biçimde yaklaşırlar.

14 sayfalık metni, Aydınlık yönetiminden 1 daktilo sayfasını aşmama konusunda sıkı uyarılar aldıktan kısa bir süre sonra yayınlamam olanaklı değil. Ayrıca, eleştirilere katılmıyorum. Bu nedenle, eleştirilerime yanıtları (biraz özetleyerek) aktarmaya ve yanıtı yanıt vermeye birkaç hafta devam edeceğim. Teknik ayrıntılar gibi gelebilecek konuların aktarılması, Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketini ciddiye alan Tekstil Sendikası'na olan borcum.

Tekstil Çalışma Raporunda "İşte 1909 yılında çıkarılan ve Cumhuriyet Dönemi dahil 37 yıl yürürlükte kalan Tatil-i Eşgal Kanunu" deniliyordu. Ben de, Tatil-i Eşgal'in 1937 yılında yürürlüğe giren 3008 sayılı İş Kanunu ile çelişen hükümlerinin yürürlükten kaldırıldığından söz etmiş, Kanun'un tümünün yürürlükten kaldırılması konusunda susmuştum. Sayın Süleyman Çelebi şunları yazıyor:

"Tatil-i Eşgal Kanunu, 37 yıl sonra, 1946 yılında yürürlükten kalkmıştır. Açıktır ki, bir kanunun çeşitli hükümlerinin şu veya bu nedenle yürürlükten kaldırılması, hukuk literatüründe o kanunun tümüyle yürürlükten kalkması anlamına gelmez; bir kanun açıkça ve bütünüyle ortadan kalkmadıkça, o kanun yürürlükte demektir... Çalışma Raporumuzda sözü edilen Tatil-i Eşgal Kanunu'nun kimi hükümleri değil, bizatihi kendisidir ve bu kanun da, 1946 yılında, yani 29 yıl değil, tam 37 yıl sonra yürürlükten kalkmıştır."

Sayın Çelebi daha sonra da Sayın Mesut Gülmez'den bir alıntı yapıyor.

Kamuya yönelik hizmetlerde sendika kurma yasağı getiren ve kamuya yönelik hizmetlerde grev hakkının kullanımını bir uzlaştırma sürecinden geçme koşuluna bağlayan Tatil-i Eşgal Kanunu ne zaman yürürlükten kalktı?

3008 sayılı İş Kanunu'nun 147 maddesi şöyle: "Bu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren, 1325 tarihli Tatili Eşgal Kanunu..nun İş Kanunu hükümlerine muhalif olan hükümleri mülgadır."

Peki, Yasanın "bizatihi kendisi"ni yürürlükten kaldıran bir yasa var mı? Hayır, yok.

Sevim Özdamar'ın 1996 yılı sonunda yayınlanan Çalışma Mevzuatı (1920-1996) (Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Gn.Md. Yay.) kitabında, Tatil-i Eşgal'in 1936 yılında kabul edilen 3008 ile yürürlükten kaldırıldığı belirtiliyor (s.59). Bu bilgi doğru değil.

Peki, Tatil-i Eşgal 1946 yılında hangi kanunla yürürlükten kaldırılmış? Sayın Süleyman Çelebi bu konuda susuyor. Kastettiği, 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu'nun 9. maddesinde yer alan sınıf esasına dayalı cemiyet kurma yasağının kaldırılması ise (5.6.1946 gün ve 4919

sayılı Kanun), söz konusu kanunda Tatil-i Eşgal Kanunu'na bir atıfta bulunulmamaktadır. Kamuya yönelik hizmetlerde sendika yasağının kalkmasıyla Tatil-i Eşgal'in de kalktığı ileri sürülebilir. Ancak Tatil-i Eşgal'de başka konular da ele alınıyor.

Bu konu, eski ve tecrübeli sendikacı ve araştırmacı Sayın Tevfik Nejat Karacagil'in dikkatini iki yıl önce çekti. Mülkiyeliler Birliği Dergisi'nde yayınlanan "Büyük Unutkanlık; 1909 Tatil-i Eşgal Yasası Günümüzde de Yürürlükte mi" yazısıyla, yasanın yürürlükten kaldırılmadığına işaret etti (Ocak 1996, s.61-63). Ayrıca, 1998 yılı Ocak ayı içinde Sayın Mesut Gülmez'le yaptığım bir görüşmede, Tatil-i Eşgal'i yürürlükten kaldıran bir yasa bulunup bulunmadığı konusunda kendisine bir kez daha danıştım. Böyle bir yasa bilmediğini söyledi.

Birçok kişiye teknik ayrıntı gibi gelecek bu konular üzerinde ciddiyetle durmanın yararlı olduğuna inanıyorum. Görüldüğü gibi, Tekstil Sendikası tarafından birkaç aylık çalışma sonrasında gönderilen açıklamada bile aynı hata yineleniyor. Gelecek hafta, yanıtın diğer maddelerine değineceğim.